

**SLAVKO PREGI: »ČAROBNI
NAPOJI SO ZA TISTE, KI NE VIDIJO
EN PRST PRED NOSOM«**

Slavko Pregl (foto: Tit Košir)

Pred dobrim tednom je David Albahari ob sprejetju nagrade Vilenica malce demistificiral (svoje) pisanje z govorom o pisatelju kot lisjaku. Ob vaših Radovednih pravljicah sem si vztrajno ponavljala: glej, glej, kak lisjak je gospod Pregl oziroma pripovedovalec teh pravljic, kako se spretno izmika ... Se vam zdi to hudomušna ali pa vendarle prehuda oznaka?

Spominjam se, kako smo fantje v gimnaziji izpolnjevali neki test, v veliko zabavo sošolk. Treba je bilo naštetih živali, ki so ti bile najbolj všeč. Dekleta so potem na splošno veselje poslušalcev in ob zardevanju prizadetega glasno oznanjale rezultate. Takrat seveda nismo vnaprej vedeli, kakšne odgovore/oznake bomo zaradi izbranih živali dobili. No, meni so prerokovale: da bom – zaradi izbranega vrabca – v postelji razigran in brezskr-

ben (sakra, imam eno hčer in tri sinove!), da bom – konj – v življenju ponosen in delaven, do ljudi – tiger – eleganten in neustrašen, ter – srna – do deklet plašen in krhek. Lisjaka že takrat ni bilo nikjer. Pri pisanju za otroke se nimaš kaj izmikati ali 'lisjačiti', v pogovoru z njimi ostaneš sam in na čistini. Na njihove iskrene poglede v očetih se ne da nejasno odgovarjati, treba se jim je približati in jim biti enak. V raznih izjavah za javnost, v hitrih intervjujih, ko vsi od tebe pričakujejo, da boš vsako sekundo sposoben modro in duhovito odgovarjati, razlagati svoje delo in govoriti o njem, kakšen odgovor kdaj prileti bolj iz leve roke kot od kod drugod. Jaz se z otroki rad šalim, a to jemljem zelo resno.

Seveda lahko namesto »lisjaka« uporabiva drugo oznako, ki zveni zelo resno – postmodernist, metafikcionist, tisti torej, ki pred nami razgrinja svoj postopek pisanja, postopek nastajanja pravljic, tisti, ki piše o tem, kako se piše ... Gre za zavestno, tako rekoč literarnoteoretsko odločitev?

Zelo resno me skrbi, da na vaša vprašanja ne bom dovolj pametno odgovarjal. Za te pravljice sem se odločil, ker sem začutil, da imam kaj povedati, in napisal sem jih tako, kot znam. Že spet ste me spomnili na neki dogodek iz preteklosti. Ko sem pisal diplomsko nalogo na ekonomski fakulteti, sem malce izginil s površja Zemlje. Nekoč sem vseeno šel v mesto in na cesti naletel na karikaturista Boža Kosa, ki me je zaskrbljeno vprašal, zakaj me ni nič videti, niti na Pavliho ne pridem ... – Pišem diplomu, sem odvrnil. – Aja, je ljubeznivo vprašal, kaj pa pišeš? – Vpliv terminskega trga na obrestno mero, sem mu odgovoril. Božo je nekaj časa strmel vame, v očetih mu je pisalo, da mu ni nič jasno, potlej pa se je – diplomirani fizik – veselo nasmehnil in z zanimanjem vprašal: – Pa vpliva kaj, pa vpliva? Jaz bi vam zdaj na zadnje vprašanje odgovoril:

ja, najbrž gre za zavestno, a ne nujno literarnoteoretsko odločitev.

Ta »literarnoteoretska« kategorija je seveda tudi »čisto navadna« starševska, očitno tudi starostarševska praksa: pričakovanemu pripovedovanju (klasičnih) pravljic se izognemo tako, da v nedogled sprašujemo, kakšno pravljico bi radi slišali, ali pa jim povemo »pravljico« o njih samih.

Se strinjam; otroci radi nastopajo v pravljicah, ki jim jih pripovedujemo. Moje izkušnje, tako očeta kot dedka, govorijo, da se pri tem sme malce pretiravati, a vse skupaj mora biti možno in verjetno. Zdaj, ko se takole pod vašim skrbnim vodstvom opazujem, kaj s svojimi pravljicami počnem, se mi zdi, da me čas in prostor, v katerih živim, spodbujata, da bi otrokom razvijal smisel za realnost. Naši vodilni pravljicarji – tu literate izvzemam – nam že lep čas pripovedujejo stvari, ki so vrhunski dosežek nevednosti in samovšečnega napuhnjenega zavajanja, in mislijo, da jim bomo verjeli. In odrasli se vedno pustimo zapeljati, čeprav nam je potem, ko je že prepozno, seveda žal. In vsakič naslednjič si rečemo: ne bodo nam več pripovedovali pravljic, in vsakič naslednjič seveda nasedemo. Sklepam torej, da smo v mladosti poslušali preveč pravljic, v katerih je bilo vse mogoče, in zdaj še vedno poslušamo, čeprav vemo, da gre za laži. Otrokom torej pomagam iskati lepe stvari v resničnosti in ne čutim potrebe, da bi jih zavijal v domišljijo, ki je niso sposobni razviti sami.

Nisem imela priložnosti, da bi Radovedne pravljice »preverila« pri otrocih, zato sprašujem kar vas: kako pa otroci poslušajo pravljice o pisanju pravljic? Učinkujejo tako kot »klasične« pravljice?

Nekaj lepih mnenj sem dobil, tako od otrok kot tudi od bivših otrok, ki jih zelo cenim. Založnik se nad prodajo ne

pritožuje, povabil me je, naj mu še kaj dam, ... podatki o knjižnični izposoji niso slabi, ... pa za večernico sem bil nominiran ... Pohvalili sta me tudi moja vnučka in moja žena. A si človek lahko želi še kaj več?

Rekla bi, da tudi vaše pravljice ustrezajo temu, kar je o vašem delu napisala literarna stroka: mlade radi postavljate pred izzive, jezikovne in miselne, ob tem pa ne zdrsnete v svet fantastike oziroma nemožnega. Vaš literarni svet je narejen iz stvari, ki jih otroci poznajo. Je ta »dostopnost« namerna odločitev? Vam je fantastika tuja ali je preprosto nočete?

Za večji del stvari, ki jih počnem v življenju, se odločam s premislekom in tako tudi za pisanje. Moji junaki je sredi zgodbe ne morejo ubrati po svoje, kot bi se jim zdelo, ubogati me morajo (vsaj na papirju sem lahko gospodar). In če bi neki mulc, ki ga skušam zgrabit za ušesa, imel priliko odlomiti vejo v grmu in z njo odleteti na drug konec sveta, bi mi sesul vse načrte; ali pa čarovnica, ki bi takega mulca spremenila v nežno belo muco. Lahko da sem skopuh, ker se gibljem v okvirih možnega, in ne želim razsipati zamisli, kako uiti pravemu življenju. Lepo mi je živeti tukaj in zdaj, s smehom in z bolečinami, in to rad govorim mladim bralcem. Raj, vile, čarovnice, kraljične in pošasti, pa čarobni napoji in čudežne palčke so v mojih očeh namenjeni tistim, ki teže vidijo en prst pred nosom. Sem pa, da se ne bi izognil pravilu o zarečenem kruhu, napisal zgodbo, ki je in ki ni fantastična; zamikalo me je nadaljevanje mojih basni, v katerih nastopajo pojmi. Ampak, naj to ostane velika skrivnostna skrivnost. Upam, da se bo razkrila do konca tega leta.

Naslednja teza je mogoče malo pretirana, ampak saj boste vi presodili, ali je res: zdi se celo, da ste do najstnikov

bolj prizanesljivi kot do majhnih otrok. Prvim omogočate pobeg v (sicer povsem verjetne) avanture, vendarle neke fantazme ... Je to zato, ker je domišljija majhnih otrok še aktivna in ne potrebuje kakšne posebne vabe, najstniki pa knjige, ki ne bi omogočila pobega, še odprli ne bi?

Ne verjamem, da resno mislite s trditvijo, da najstniki nimajo aktivne domišljije. Ali ste pozabili vse, kar vam je govorila hči, ko je ni bilo domov do takrat, ko ste ji naročili? Mene je včasih zaskrbelo, da mi bodo odpadla ušesa, ko mi je sin razlagal, kakšen avto vse bi si lahko nabavil namesto tega, ki ga (skoraj deset let) vozim. Ko sem se že skoraj zgrudil, v upanju, da je vsega konec, sem se zavedel, da niti še dobro začela nisva. Pri manjših otrocih so nastavki za to še bogatejši. Vprašajte kakšno punčko, kaj bi bilo, če bi imela svojo slaščičarno. Jaz nisem prizanesljiv ne do večjih ne do manjših otrok: oni so prizanesljivi do mene. Smem se učiti od njih. In če bi nas bilo takih učencev v naši državi malo več, ne bi – med drugim – imeli ministrov, ki blebečejo o zlatem fiskalnem pravilu, pa v resnici ne vedo, kaj je to.

Zdaj sva, kot se za pogovor s pisci književnosti za otroke in mladino spodobi, prišla do vprašanja: ali mladi še berejo? Vas kar berejo, ali ne? Vztrajate na seznamih branj. In ker tudi gostujete na šolah, najbrž lahko odgovorite na vprašanje: kako vas berejo?

Zelo oprijemljiva oblika licemerstva pri nas je jok in stok o tem, da mladi ne berejo, obenem pa šole nimajo denarja, da bi kupovale dobre knjige. Pred časom smo razglasili 'šolsko leto knjige', v državni žep pa nismo segli. Zato precej jezen pogosto pravim, da se naša oblast panično boji razgledanih ljudi, saj najde denar za marsikaj, za knjige pa ne. Osebnost se ne morem pritoževati: sem med tridesetimi najbolj branimi avtorji, ena deklica v

tretjem razredu mi je zadnjič rekla, da sem njen najljubši pisatelj, pišejo mi za avtograme, pa za zardele šolske novinarke sem še kar zanimiv ... Na šolah, ki jih s svojimi literarnimi nastopi Primož Suhodolčan z navdušenimi bralci skoraj razruši do tal, me še vedno radi sprejmejo; pa tudi sam rad prebiram dela kolegov in kolegic (in si upam to povedati). Všeč mi je, da mi je dragi nagrajenec Dim Zupan s svojim Hektorjem pregnal mladostni strah pred psi (kar štirje so me ugriznili!) ...

Kako pa je z vašim tempom pisanja? Ste eden tistih, ki napišejo vsaj pol strani na dan? 28 knjig (toliko jih našteje spletna stran DSP, ki pa v tem segmentu ni ravno ažurirana) ob stalni zaposlitvi in drugih angažmajih sploh ni malo. Delate torej »v šusu« ali počasni in redno? In seveda, kaj pomeni za ta urnik vaša (odmevna) upokožitev? Pišem hitro in nereditno in pred tem precej premišlujem. Največ tako naredim poleti. Letos avgusta sem zaključil eno besedilo za malo manj majhne otroke, eno za majhne ter eno za vsakršne otroke. Prijatelji so mi povedali, da bom kot (sveži) upokojenec potreboval pol leta za oblikovanje urnika, po katerem ne bom imel nobenega časa. Neskromno vam povem, da ste knjig naštel pre malo. Ampak, znova se vrzite mednje drugo leto, ko jih bo že malo več.«

Petra Vidali

Večer, sredo, 19. septembra 2012, str. 3

JANA BAUER: »SVEŽE, AVTENTIČNO NE PADE Z NEBA«

Bili ste nominirani že za večernico 2002, za Izginjevalca čarovnic. Z Groznilco v Hudi hosti, vašo zadnjo